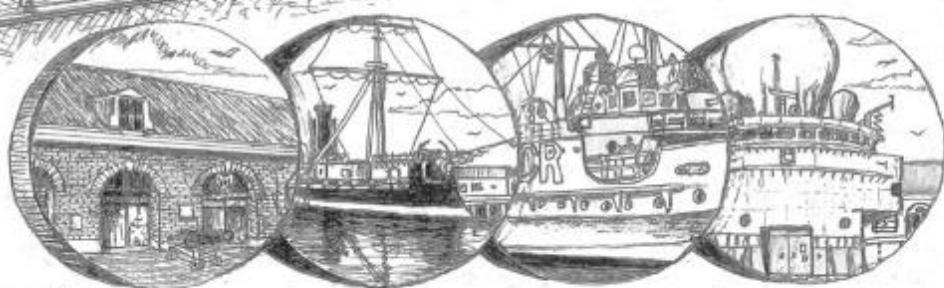

33^e jaargang

M MARINE
MUSEUM
DEN HELDER

POSTBOEI

maart 2023

nr. 2023/1

Algemene informatie

Deze Postboei is een uitgave van de Stichting Vrienden van het Marinemuseum. De Stichting is opgericht op 5 april 1991, is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Noordwest-Holland te Alkmaar onder nummer 41240675 en heeft ten doel het bevorderen van de bloei van het Marinemuseum door het wekken en stimuleren van belangstelling voor hetgeen het museum te bieden heeft, alsmede door andere vormen van steunverlening in de ruimste zin van het woord.

De donatie voor een individueel lidmaatschap van de Stichting bedraagt € 17,00 per jaar, die voor een partnerlidmaatschap € 30,00 per jaar.

Een jeugd donateurschap (4 t/m 12 jaar)
€ 12,50 per jaar

Belangstellenden kunnen zich aanmelden bij het secretariaat.

Het adres van het secretariaat is:
Marinemuseum, Postbus 10000, 1780 CA Den Helder of via e-mail:
vrienden@marinemuseum.nl

De Stichting biedt haar donateurs de volgende faciliteiten:

- Op vertoon van de lidmaatschapskaart gratis toegang tot het Marinemuseum.
- Op vertoon van de lidmaatschapskaart 20% korting op aankopen in de Museumwinkel van boven de € 5,-
- Voorbezichtiging van nieuwe exposities in het Marinemuseum.
- Gratis toegang tot de door de Stichting georganiseerde lezingen op maritiem historisch gebied.
- Deelname aan de jaarlijkse vriendendag.
- De mogelijkheid tot deelname aan excursies bij of vaartochten met de Koninklijke Marine (afhankelijk van aanbod en beschikbare plaatsen).
- De ontvangst van de Postboei.

De Postboei staat onder redactie van Tom Geiger en Frits Rohling
Lay-out en foto's omslag Adriaan Leeuw.

Samenstelling van het bestuur

Donateurs met Ere-status

Mevr. W. van Son †	2001-2021
Dhr. H. de Bles	2017

Voorzitter

Fijko van der Laan

Email: ftsvanderlaan@hetnet.nl

Penningmeester

Hennie van Wilgenburg

hennievandwilgenburg@icloud.com

Secretaris

Adriaan Leeuw

vrienden@marinemuseum.nl

Redactie

Tom Geiger

tgeiger@quicknet.nl

Evenementen & Lezingen

Frits Rohling

Frits.rohling@gmail.com

Website

Marinemuseum.nl/nl/word-vriend

Het bestuur wordt bijgestaan door adviseur

Cees Boelema-Robertus,

Vestigingsdirecteur Marinemuseum

INHOUD POSTBOEI	
	Blz.
Algemene informatie	1
Samenstelling Bestuur	1
Voorwoord van de voorzitter	3
Voorwoord van de directeur	3
Van de secretaris: – Jeugd donateurschap	4
Van de redactie: vacature	
Penningmeester	4
Het overhandigen van de Torpedo Atlas	5
Overzicht donateur jaarkaarten	6
Zr. Ms. Medusa in de wateren van Japan - <i>vervolg</i>	7
Jacob Binckes Commandeur bij de Admiraliteit van Amsterdam	12
Marine museum wint de bronzen award	15
Het IJsselmeer flottielje	16
Enkele foto's uit de oude doos	19
In samenwerking met het Marinemuseum, Bosscher lezing op 15 april in de Dukdalf.	21

AGENDA 2023	
	Bosscherlezing
15 april	Lezing over de MIVD
	Deze lezing wordt gegeven door Prof.dr. Bob de Graaff. Hoogleraar Intelligence en Security Studies
	Meer informatie pagina op de laatste pagina..
	Marinemuseum
Entreprijzen	Kaarten zijn online met kortingen te verkrijgen. Zie voor de prijzen de website.
	Activiteiten
Vriendendag	Nog geen informatie
	Laatste Nieuws
Vaardag	Er wordt dit jaar géén vaardag georganiseerd door de KM Er zijn geen schepen beschikbaar.

www.marinemuseum.nl/word-vriend/vrienden-nieuws
www.marinemuseum.nl/nl/stories

Van de voorzitter

Waarde vrienden en donateurs,

Net als ik heeft u ongetwijfeld het nieuwe bewijs van donateurschap 2023 ontvangen. Op vertoon hiervan geniet u een bescheiden voordeel zoals gratis toegang tot het Marinemuseum. Let u er daarbij wel nog op dat de achterzijde van de donateur jaarkaart volledig dient te zijn ingevuld aangezien de kaart strikt persoonlijk is. Zie verder elders in deze Postboei. En nu we het er toch over hebben, het aantal donateurs blijft gelukkig zeer stabiel en dus ook onze financiële positie. Het bestuur is u daar allen zeer erkentelijk voor.

We kunnen altijd meer donateurs gebruiken. Aangezien je daar maar het beste op jeugdige leeftijd mee kan beginnen heeft het bestuur besloten de categorieën donateurs uit te breiden met het jeugd donateurschap. Uiteraard geldt voor een jeugd donateurschap een lagere minimale bijdrage maar verder zijn de voordelen identiek aan wat de andere donateurs kunnen genieten.

Vanwege onze financiële gunstige positie konden we in december de met onze geldelijke steun verworven Torpedo Atlanten formeel overdragen aan conservator Leon Homburg. Het verslag ziet u in deze Postboei. Van de directeur, Kees Boelema, ontvingen we daaraanvolgend alweer een nieuw verzoek en wel een bijdrage voor de aankoop van een schilderij over de Slag bij de Doggersbank. Het bestuur heeft besloten ook hiervoor 50% te willen bijdragen. Daarmee is voor de rest van dit jaar de armslag voor dit soort aankopen beperkt.

Voor u ligt in digitale vorm (dat heeft voor het bestuur de voorkeur) maar voor enkelen ook fysiek de nieuwe Postboei met het vervolg van het artikel over de 'Medusa' onder KLTZ de Casembroot en de forcering van Straat Simonoseki. Verder artikelen uit de geschiedenis van de marine van de 17^e en 20^e eeuw. En natuurlijk de aankondiging van de eerste Bosscherlezing dit jaar met als onderwerp de geschiedenis van de Militaire Inlichtingendienst. Deze MIVD of eerder MID is de gefuseerde organisatie van de afzonderlijke militaire inlichtingendiensten van de krijgsmacht delen zoals de MARID. En daarmee is de link naar de Marine gelegd om er een Bosscherlezing aan te wijden. Het belooft een interessante lezing te worden. Zoals gebruikelijk volgt de uitnodiging tot aanmelden nog apart.

Tot slot, hopelijk wordt dit jaar net zo succesvol als afgelopen jaar (weer meer dan 90.000 bezoekers en derde plaats op de ranglijst 'leukste uitje in Noord-Holland') dus graag tot ziens in en om ons Marinemuseum!

Fijko van der Laan,

Voorzitter

Van de directeur

Beste Vrienden,

Op 27 februari mocht ik aanwezig zijn bij de herdenking van de Slag in de Javazee in de Kloosterkerk in Den Haag. Een indrukwekkend samenzijn, waarin uitgebreid stil werd gestaan bij de offers die destijds gebracht zijn in de vergeefse poging de Japanse aanval af te slaan. In de voordrachten werd de noodzaak geschetst om paraat te staan om de kernwaarden van onze samenleving te verdedigen. Toen, maar ook nu. Het slaan van 8 glazen op de scheepsbel van Hr. Ms. De Ruyter in de stille Kloosterkerk ontroert.

Wat is het toch een goede zaak dat die scheepsbellen veilig in Nederland terecht zijn gekomen en onderdeel zijn van de Rijkscollectie. Een collectie waar onze collectiemedewerkers uitstekend voor zorgen opdat wij de verhalen van toen op een krachtige wijze kunnen vertellen. Nu, en in de toekomst.

Het was mooi om te zien ook dat op de voorkant van het programmaboek van de herdenking een afbeelding stond van het schilderij van de Slag van Maarten Platje. Dit schilderij is vorig jaar door het Karel Doorman Fonds aan ons aangeboden en hangt nu in het Museum in een speciaal daarvoor ingerichte ruimte.

Wij hopen in april een nieuwe 'Maarten Platje' aan onze collectie toe te voegen. Het betreft een groots werk waarin Hr. Ms. Tromp getoond wordt tijdens het bombardement op Sabang (Sumatra) op 25 juli 1944. Sabang was destijds een Japanse uitvalsbasis voor operaties in de Indische Oceaan. Deze basis was het doelwit van 'Operation Crimson' door de Britse 'Eastern Fleet' waaraan Hr. Ms. Tromp was toegevoegd. Heel bijzonder is dat Leon Homburg tijdens zijn ondersteunend onderzoek filmbeelden van de operatie heeft gevonden in de collectie van het Imperial War Museum te London. Op onze kosten zijn die beelden gedigitaliseerd en zijn deze inmiddels te zien op internet [OPERATION CRIMSON \[Allocated Title\] | IWM Film](https://www.marinemuseum.nl/nl/stories/schilderij-tromp/) ([iwmcollections.org.uk](https://www.marinemuseum.nl/nl/stories/schilderij-tromp/)). De wording van het schilderij kunt u terugkijken op <https://www.marinemuseum.nl/nl/stories/schilderij-tromp/>.

Tot zover iets over de Marine van toen. Nu iets over de 'Marine van Nu'. Dit is de werktitel van het volgende project dat we ergens volgende jaar willen opleveren in de Geschutmakerij. In deze tentoonstelling hopen we de moderne marine te tonen: de mensen, de missies en de techniek. Op dit moment zijn we bezig de benodigde documenten zoals het aanbestedingsdocument en het projectplan nader vorm te geven. Wij hopen in de nieuw ingerichte ruimte een krachtig verhaal te vertellen over ons technisch hoogwaardig bedrijf en de mensen die zich in het recente verleden, nu en in de toekomst inzetten voor ons wat ons dierbaar is, op en vanuit zee.

Tot slot wil ik u danken voor de steun die we van u mogen ontvangen. Met uw hulp kunnen we bijzondere stukken toevoegen aan onze prachtige collectie. Een nieuw stuk dat we met uw hulp kunnen verwerven is het olieverfschilderij Het Einde van de Zeeslag bij Doggersbank op 5 Augustus 1781, toegeschreven aan Carel Frederik Bendorp (1736-1814). Ik hoop u meer daarover te vertellen in mijn volgende voorwoord van de Postboei.

Ik groet u allen, en dank u nogmaals bij uw betrokkenheid bij ons Museum.

Van de secretaris –

Nu toegevoegd een Jeugd donateurschap

Naast individueel donateur (één persoon) en partner donateur (twee personen) is er nu ook voor de jeugdigen (4 t/m 12 jaar) een mogelijkheid tot donateurschap.

Omdat de toegangsprijs voor hen lager valt, is de minimale donatie (€ 13,00) ook daarop aangepast.

Bij de aanmelding wordt uiteraard wel een geboortedatum gevraagd. Kinderen tot en met 3 jaar hebben gratis toegang en worden daarom hierin niet meegenomen.

Jeugdigen ouder dan 12 jaar betalen in het museum dezelfde toegangsprijs als volwassenen. Voor hen is daarom op dit moment alleen een gewoon donateurschap mogelijk.

Entreprijzen online zijn met kortingen verkrijgbaar

Het museum is vanaf november t/m april gesloten op de maandag. Met uitzondering van de Nederlandse schoolvakanties

Als u online reserveert krijgt u een korting op de entreprijzen.

Let op: kinderen t/m 12 jaar mogen het museum alleen onder begeleiding bezoeken. De begeleider dient 18 jaar of ouder te zijn.

Van de redactie vacature Penningmeester.

Een mooie uitdagende bestuursfunctie ambiëren?

De penningmeester van de stichting Vrienden van het Marinemuseum heeft te kennen gegeven na 15 jaar deze functie met veel plezier te hebben bekleed, maar ook met in achtneming van zijn leeftijd deze functie te beëindigen. Het gaat om een enthousiaste persoon die mede interesse heeft in de geschiedenis van het Marinemuseum met al haar mooie maritieme aspecten.

Het bestuur is dus op zoek naar de persoon en dat mag uiteraard een man of vrouw zijn die met elan zo'n functie ambieert.

De bestede tijd aan de administratie komt ongeveer overeen met een à twee uur per week. Het is echter ook een vrijwilligersfunctie. De leden van het bestuur genieten geen beloning voor hun werkzaamheden. Zij hebben wel recht op vergoeding van de door hen in de uitoefening van hun functie gemaakte kosten.

Hij/zij is onder andere de contactpersoon tussen de conservatoren van het Marinemuseum om mede met een financiële bijdrage van de stichting nieuwe maritieme aankopen te realiseren.

Het is ook de persoon die nauw contact heeft met de secretaris die het bestand aan donateurs bijhoudt en door een maandelijkse uitwisseling van het bankoverzicht controleert of alle donateurs hebben betaald. Maar ook bij andere activiteiten die het stichtingsbestuur voor haar donateurs organiseert wordt financieel bijgedragen, waarvoor in bestuursvergaderingen besluiten worden genomen.

Wat de functie hoofdzakelijk inhoudt is dat de jaarlijkse inkomsten en uitgaven in een eenvoudige jaarrekening worden opgenomen. Een eenvoudig boekhoudprogramma met enige kennis van boekhouden is wel aan te bevelen. Hebt u interesse in deze bestuursfunctie dan kunt u dit in eerste instantie kenbaar maken bij de voorzitter ftsvanderlaan@hetnet.nl of secretaris vrienden@marinemuseum.nl van de stichting.

En om uw enig inzicht te geven in de jaarrekeningen van de stichting, die kunt u vinden op de website www.marinemuseum.nl bij het onderdeel "Word Vriend" waar verder aanvullende informatie wordt weergegeven.

*Er wordt dit jaar helaas geen
vaardag georganiseerd.*

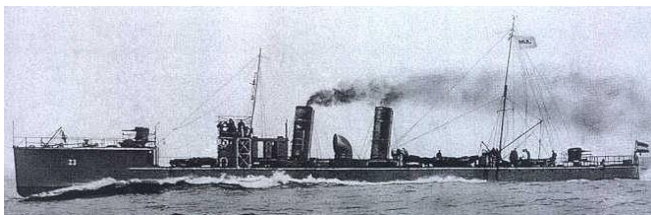
*De marine gaf aan geen schepen
beschikbaar te hebben.*

Dienstgeheim

De overhandiging van "een atlas behorende bij de beschrijving van het torpedo materieel der Koninklijke Marine"

Voorafgaande aan de reguliere vergadering van het bestuur van de Stichting Vrienden van het Marinemuseum, mocht de conservator collectieontwikkeling van het Marinemuseum, Leon Homburg, op 22 december 2022 een unieke beschrijving van torpedomaterieel (1928 – 1931) voor het Marinemuseum in ontvangst nemen van de Stichting Vrienden van het Marinemuseum.

Het gaat hier om ontwerptekeningen voor de lanceerbuizen van de Z-boten, zoals de Z-3 van de Z-1 klasse en Z-5, die tijdens de jaren '20 tot '40 van de vorige eeuw dienstdeden.

Ook de onderzeeboten die in de periode 1920 tot en met 1930 zijn gebouwd, waren voorzien van dit torpedo materieel.

De getoonde atlassen werden bij toeval ontdekt bij het antiquariaat Sidonius te Heiloo en blijken van een wisse ondergang te zijn gered.

Conservator Leon Homburg, benaderd door de antiquair, werd bij een eerste onderzoek naar de echtheid van de tekeningen totaal verrast door een stempel dat in de omslagen was aangebracht. De tekeningen zouden in het archief van het IMH (de voorganger van het NIMH) geborgen zijn geweest, vervolgens op een onfortuinlijke wijze bij het oud papier terechtgekomen en wonder boven wonder, gered van de shredder.

De atlassen zijn ondanks alle omzwervingen in een zeer goede staat gebleven en zijn dan ook een unieke aanwinst voor het Marinemuseum.

Deze schenking is mede tot stand gekomen door:

- De donaties van de donateurs van de Stichting Vrienden van het Marinemuseum
- Het jaarlijkse Rabo Clubsupport van de Rabobank in de regio Kop van Noord-Holland

De overhandiging werd op gepaste wijze en onder toeziend oog van de penningmeester, Hennie van Willigenburg, beklonken tussen conservator Leon Homburg van het Marinemuseum en de voorzitter van de Stichting Vrienden van het Marinemuseum, Fijko van der Laan.

Overzicht donateur jaarkaarten

De donateur jaarkaart is onder de vrienden van het Marinemuseum inmiddels een bekend begrip geworden. Maar het begon in 1991 met een 'Handboek' voor de 'Vrienden van het Helden Marine Museum'. Donateurs van het eerste uur zullen dit nog als een waardevol bezit koesteren.

Toen in 1995 de voorraad opraaakte, en de kosten voor herdruk iets te hoog lagen, is men overgestapt naar een 'jaarkaart'.

Men begon met onderscheidingstekens. In 2002 werd overgestapt naar het logo van de vriendenstichting, maar nu met de Schorpioen in plaats van de kruiser. De achtergrond varieerde steeds in kleur en vorm.

In 2014 werd in de rechterbovenhoek de Nederlandse vlag toegevoegd. In het jubileum jaar 2016 werd op die donateur jaarkaart '25 jaar' toegevoegd.

In 2020 werd in plaats van de vlag het logo van het Marinemuseum ingevoegd om de verbondenheid met ons museum weer te geven.

Overigens zijn van de oude jaarkaarten nog beperkte aantallen aanwezig.

Mocht u prijs stellen om uw collectie aan te vullen, laat het ons dan even weten via ons e-mailadres of postadres.

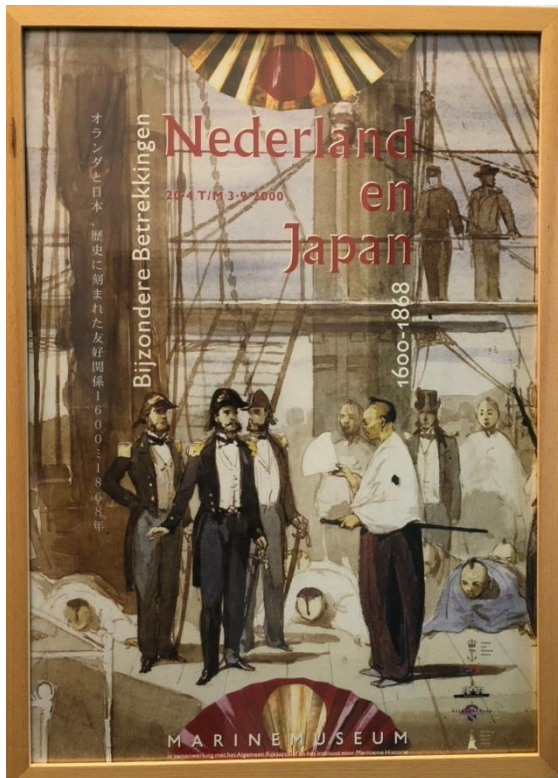
Zr. Ms. Medusa in de wateren van Japan 1863 – 1864

Het vervolg van Postboei 2022-4

(Uit het verslag van Jhr. F. Casembroot, Kapitein-Luitenant ter zee aan boord van Zr. Ms. stoomkorvet Medusa, tijdens een gevecht met de landbatterijen en schepen in de Straat van Simonoseki, de westelijke ingang van de Japanse binnenzee op 11 juli 1863)

Het aantal oorlogsbodems was in de loop der dagen toegenomen: 12 Engelse schepen,
5 Franse schepen, 1 Pruisisch schip en
1 Nederlands schip, de Zr. Ms. Medusa.

De Minister van de Verenigde Staten, Generaal Pruijn, zo liet hij KLTZ De Casembroot weten, vreesde dat het spoedig tot een oorlog zou komen en twijfelde aan de vredelievende bedoelingen van de Taykoen.

Poster tentoonstelling in Marinemuseum april/september 2000

Inmiddels zijn de Japanse buitenwachten van Yokohama met 150 man (soldaten van de Taykoen) versterkt, zogenaamd om de burgers te beschermen tegen het grote aantal aanwezige Lonings, buiten de wet gestelde misdadigers.

Het vermoeden van KLTZ De Casembroot is, dat de soldaten van de Taykoen eerder de vijand zouden helpen dan tegenhouden.

Het is inmiddels 1 juni 1863 en Generaal Pruijn heeft (de prefectuur) Kanagawa verlaten om zich in Yokohama te vestigen, zo ook het Zwitserse gezantschap dat op dringend verzoek van de Japanse regering Yeddo heeft verlaten en is vertrokken met het Japanse oorlogsstoom-jacht *The Emperor*.

Diverse onderhandelingen, zowel op de rede als aan boord van het Admiraalsschip *The Euryalus* bij de Engelse en Franse legaties leveren weinig resultaat op dan alleen het doelmatig versterken van Yokohama. Ondanks het feit dat de Taykoen de buitenlandse gezantschappen met alle eegards behandelt, vreest men dat de Taykoen geen openheid toont in de richting van de machtige Daimios (landsheren), uit vrees voor represailles.

KLTZ De Casembroot wilde middels dit (dag)boek duidelijk maken aan de Japanners die in Nederland leefden, hoezeer de verwarring in hun land van herkomst was toegenomen en escaleerde. Hij liet ook blijken niet te kunnen beoordelen of Nederland in deze situatie een bemiddelende rol had moeten spelen tussen de Japanners en de Engelsen en of daar ooit door de Nederlandse regering over nagedacht is. De Casembroot was er wel van overtuigd dat de Japanners groot vertrouwen stelden in Nederlanders en hen als ware vrienden beschouwden.

Na een bericht te hebben ontvangen van de waarnemend Consul-Generaal de heer De Graeff van Polsbroek, dat hij het Consulaat-Generaal in Nagasaki wil verlaten om in zijn huidige functie een bezoek te brengen aan Yokohama en daarvoor vervoer nodig heeft van een Nederlands oorlogsschip, met name de Zr. Ms. Medusa omdat KLTZ Buijs met zijn schip naar Hongkong is vertrokken, laat KLTZ De Casembroot aan de Engelse Admiraal weten dat hij met de Zr. Ms. Medusa naar Nagasaki zal vertrekken.

Op 10 juni 1863 verlaat Zr. Ms. Medusa de rede van Yokohama, met aan boord twee Japanse loodsen voor navigatie door de binnenzee, en bepaalt besparing van steenkolen en bespoediging van de reis door de koers door de Whirlpool passage, door de Japanners genaamd de Straat Narato, uit te zetten. De koers door het Kino kanaal, langs de kust van Osaka, zou veiliger zijn voor de vaart maar wel een omweg van 12 Duitse mijlen, vanwege een sterke stroom genomen in een vliegende vaart.

De Whirlpool passage wordt 's avonds op de 13de juni, gepaard gaande met heftige draaikolken die het sturen zeer moeilijk maken en de rotsen steeds dichterbij brengen, gepasseerd om vervolgens door een spiegel vlakke binnenzee, volgens een kaart van KLTZ Van Gogh, langs schilderachtige eilanden en rotsen te koersen naar de westelijke uitgang of de Straat van Simonoseki die op de ochtend van de 15de juni wordt gepasseerd.

Tegen de avond arriveert Zr. Ms. Medusa in de baai van Jokubo op de westkust van

Kiu-siu en gaat daar voor anker omdat de passage van de nauwe Straat van Firando niet bij nacht kan plaatsvinden. In verband met een geduchte storm blijft het schip tot de 17de juni voor anker liggen. In de avond van dezelfde dag arriveert Zr. Ms. Medusa in de baai van Nagasaki waar ook een Engels stoomkorvet *The Rattler* en twee Russische oorlogsvaartuigen ten anker liggen.

Het eilandje Decima, onderkomen van Nederlanders in Japan

De waarnemend Consul-Generaal de Heer De Graeff van Polsbroek, die zijn intrek heeft genomen in het grote gebouw van het Nederlandse Consulaat-Generaal aan de Takaidaweg te Decima (Nagasaki), ontvangt KLTZ De Casembroot allerhartelijkst.

KLTZ De Casembroot voelde zich gesteund door de aanwezigheid van de waarnemend Consul-Generaal, die zo flexibel was dat hij Nagasaki te allen tijde zou kunnen verlaten om aanwezig te zijn bij belangrijke conferenties in Yokohama, grote kennis had van de Japanse zeden en zeer openhartig was. De Heer De Graeff van Polsbroek werd op 27 juni 1863 definitief benoemd tot Consul-Generaal in Japan.

Op 24 juni ontvangt KLTZ De Casembroot de Gouverneur van Nagasaki met een gevolg van vijftig hooggeplaatste Japanners aan boord van Zr. Ms. Medusa. Daarbij wordt ook een exercitie met het geschut en het gereedmaken tot een gevecht bijgewoond, tot volle tevredenheid van de Gouverneur.

Bij deze gelegenheid maakt KLTZ De Casembroot meteen gebruik om de Gouverneur in kennis te stellen van zijn voorgenomen vertrek op 9 juli 1863 naar Yokohama met het verzoek om assistentie van een goede loods voor het vaarwater door de straat van Simonoseki.

Enkele dagen na het bezoek van de Gouverneur aan Zr. Ms. Medusa komen enige officieren van de landsheer van Nagato aan boord, die beweren leerlingen te zijn geweest van het voormalig Nederlands detachement en daar een reden in vonden om een bezoek te brengen aan de officieren van Zr. Ms. Medusa en een bezichtiging binnen het schip te hebben.

De berichten uit Yokohama zijn zeer verontrustend. Het Britse stoomfregat *H.B.M. Leopard* is ter bescherming van de Britse onderdanen naar Nagasaki gestuurd. Op 28 juni arriveert vanuit Yokohama het Engelse stoomfregat *The Centaur* met bestemming Shanghai in China om aldaar een regiment Engelse soldaten in te schepen en naar Yokohama te vervoeren, met daarbij de mededeling dat de Engelse Admiraal heeft besloten om op 29 juni met de vijandelijkheden een aanvang te maken.

KLTZ De Casembroot wordt door de oudste commandant KTZ Charles Leckie van het fregat *The Leopard*, uitgenodigd voor een overleg over de te nemen maatregelen ter bescherming van respectievelijke landgenoten en verdere Europeanen bij een eventuele aanval door de Japanners. Ook wordt besloten om direct stoom te maken en met opgebankte vuren¹ de schepen voor een gevecht gereed te houden tegen de batterijen die in de baai zijn opgericht. Daarbij worden de nodige nachtseinen in geval van alarm bepaald en de wacht werd opgezet op zowel de Zr. Ms. Medusa als Ora, een nieuw kwartier langs de waterkant ten oosten van Nagasaki.

De diverse Europese ambtenaren worden door de Gouverneur van Nagasaki uitgenodigd om zich naar Shanghai te begeven en belooft hij officieel bij het uitbreken van de oorlog de vreemdelingen 24 uur tevoren te waarschuwen, opdat zij zich tijdig kunnen inschepen en vertrekken.

De hitte, vooral aan boord van de schepen, was bijna ondragelijk in dit zomerseizoen, en werd niet weinig vermeerderd door het aanhouden van de vuren onder de stoomketels.

Op Zr. Ms. Medusa breekt een vrij ernstige oogziekte² uit, waardoor ook de Officier van Gezondheid Dr. Hommel wordt aangetast, wat de gevechtskracht onder de bemanning doet

verminderen en een onderbezetting van de batterijen tot gevolg zou hebben.

De Russische oorlogsschepen verlaten allen de baai en begeven zich naar Hakodadi.

Op de 8ste juli komt het bericht uit Yokohama dat de Japanse regering de door Engeland geëiste som betaald heeft en de diplomatieke onderhandelingen met Engeland worden voortgezet.

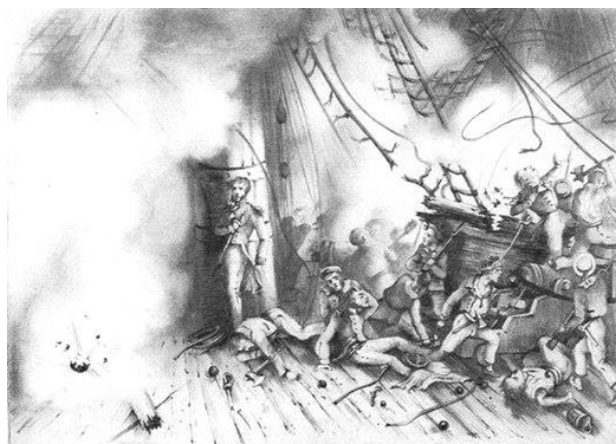
In de namiddag van de 9de juli vertrekt Zr. Ms. Medusa, met aan boord de Nederlandse Consul-Generaal De Graeff van Polsbroek, vanuit Nagasaki op kracht van zeil en stoom en bereikt nog diezelfde avond de straat van Firando om vervolgens ten anker te gaan in de baai van Kawats.

Nagasaki met het eiland Decima (midden links)

Kort na het vertrek uit Nagasaki werd een klein vaartuig waargenomen dat onder Franse vlag voer, de Kien-Chan, en was aangekocht in China door de Franse Schout-bij-Nacht Jaurès en onder bevel stond van een Franse Zeeofficier, Mr Lafond.

De Kien-Chan stopte en KLTZ De Casembroot liet de Medusa bijdraaien om de sloep van de Kien-Chan af te wachten en LTZ1 Lafond aan boord te nemen. Hij verzocht KLTZ De Casembroot om zijn dépêches voor zijn Schout-bij-Nacht in Yokohama mee te nemen en liet met grote verontwaardiging weten dat de Japanners in de straat in Simonoseki met zwaar geschut op zijn schip hadden gevuurd en hij ternauwernood had weten te ontsnappen.

De aanval op het Franse schip de Kien-Chan

De inschatting van KLTZ De Casembroot was dat de Japanners het niet zouden aandurven om op een goed gewapend oorlogsschip te vuren en bovendien geen geldige reden kon vinden om niet zijn koers te vervolgen naar de binnenzee, mede vanwege de goede verstandhouding tussen Nederland en Japan.

¹ Het vuur onder een stoomkegel zodanig gewelsgewijs Met een laag kolen bedekken, dat het daaronder blijft smeulen en gloeien zonder te vlammen.

² Vermoedelijk gaat het hier om een granuleuze ooglidbindvliesandoening (conjunctivitis)

KLTZ De Casembroot ontbiedt na het vertrek van Mr. Lafond de LTZ1 de Hart in zijn kajuit en stelt hem op de hoogte van het zojuist vernomen voorval en verklaart in aanwezigheid van de Consul-Generaal De Graeff van Polsbroek dat hij voornemens is om door de straat van Simonoseki de binnenzee in te varen *'al ware het nog zo onwaarschijnlijk, dat er op de Medusa gevuurd zou worden, in welk geval hij voor de eer van onze vlag dien doortogt zou moeten forceren'*. De Consul-Generaal De Graeff van Polsbroek beaamt ten volle de zienswijze van de commandant.

De nacht in de baai van Kawats gaat gepaard met een dikke duisternis en zware regenval. Bij het aanbreken van de dag wordt het anker gelicht en de reis voortgezet via de straat van Firando om met zonsopgang bij het eiland Ai-sima voor anker te gaan, zodat de straat van Simonoseki bij dag en gunstig getij gepasseerd zou kunnen worden. De frisse lucht van de afgelopen twee dagen heeft het aantal ooglijders direct verminderd en zijn er nog 25 bemanningsleden, waaronder Dr. Hommel, onder geneeskundige behandeling.

Tijdens de Dagwacht, om 4 uur 's morgens, wordt het anker gelicht en stoomt de Zr. Ms. Medusa benoorden het eiland Siro-sima naar de noordhoek van Moitsode om vervolgens evenwijdig aan de kust van Hime-sima naar de straat van Simonoseki te koersen.

Om 6 uur worden er twee schoten zonder scherp gelost, waarschijnlijk seinschoten om de autoriteiten van Simonoseki het binnenkomen van een oorlogsschip te verkondigen, zoals dat ook in Nagasaki het geval is. Niettemin laat KLTZ De Casembroot alarm slaan en alles in gereedheid brengen tot het gevecht en de vlag hijsen. Aan boord houdt iedereen zijn adem in terwijl Zr. Ms. Medusa, bij hoog water en doorkomende eb de stroom mee heeft, de zuidpunt van Hime-sima rondt en de stad Simonoseki in zicht krijgt. Voor de stad liggen een brik en een bark voor anker, door de Consul-Generaal herkend als koopvaarders die door de Japanners waren aangekocht van Engelse kooplieden en voorzien van zwaar geschut. Vanaf de brik worden zeven à acht losse schoten afgevuurd waarna KLTZ De Casembroot direct de opdracht om, in geval er met scherp zou worden gevuurd, dit dadelijk met de volle laag van de zijde van Zr. Ms. Medusa te beantwoorden. Wanneer de Medusa dwars van de stad ligt, opent, tot ieders verwondering, een grote batterij van acht stukken zwaar geschut, gelegen aan de westkant van de stad, tegelijk met twee schepen, het vuur op Zr. Ms. Medusa met kogels en granaten.

Vanaf Zr. Ms. Medusa wordt direct adequaat en met succes gereageerd en de vijandelijke schepen worden door het geschut van de Medusa aanzienlijk beschadigd. Dat is volgens KLTZ De Casembroot dan ook niet verwonderlijk, want de afstand tussen de schepen was nauwelijks 2½ kabellengte of 600 Nederlandsche ellen³. Vervolgens laat KLTZ De Casembroot de Medusa aansturen om de vijandelijke schepen te rammen of te enteren maar bemerkt op tijd dat de diepte snel verandert van 6½ vâam⁴ naar 3¼ en daardoor direct moet afdraaien om niet aan de grond te lopen. Op dat moment openen twee andere batterijen aan de oostelijke kant van de stad, met een geschatte afstand van 20 el hoogte, het vuur op de Medusa. Het zware geschut aan de westkant van de stad veroorzaakt echter de zwaarste schade aan de Medusa en KLTZ De Casembroot geeft daarom de order om deze batterij onder vuur te nemen en de twee vijandelijke schepen te laten gaan.

Zr. Ms. Medusa bevindt zich in een hachelijke positie en kan op ieder moment worden getroffen, waardoor de schroef of de stoomketels onbruikbaar worden en daardoor het schip onbestuurbaar zou worden of, indien aan de grond zou lopen, als schietschijf voor het vijandelijk geschut zou dienen door het kruisvuur dat op hen gericht is. De bemanning weet echter het hoofd koel te houden en de batterij tot zwijgen te brengen.

Tijdens de gevechtshandelingen heeft KLTZ De Casembroot zijn eerste officier Ltz1 J.J. de Hart gepositioneerd in de kuilbatterij om daar leiding te geven en de Ltz2 P. Wittop Koning geeft hij de leiding over de veldstukken, zodat er een officier aan dek zou zijn, indien De Casembroot zou vallen (sneuvelen?), die de besturing van het schip direct over kan nemen.

*Vlak na de beschieting van Zr. Ms. Medusa schrijft Ltz2 Petrus Wittop Koning een brief aan zijn moeder waarin hij zegt dat hij uit eigen beweging de besturing heeft overgenomen, terwijl de kogels hem om de oren vlogen, omdat KLTZ De Casembroot hem achterliet en Wittop als enige achterbleef voor de besturing*⁵.

Door de sterke stroming kwam het schip, ondanks groot vermogen op de ketels, slechts moeizaam vooruit. De eerste officier rapporteert dat er drie man van de divisie van Ltz Thurkow zijn gesneuveld en het aantal gewonden toeneemt. Matroos 1^e klas Cornelis die als kommandeur bij een veldstuk in de valreep bediende, wordt door een granaat van de vijand dodelijk getroffen. De Consul-Generaal die zich op dat moment op het halfdek bevindt, dicht bij de valreep, wordt bijna getroffen. In het heetst van de strijd breekt er op twee plaatsen aan boord brand uit, veroorzaakt door brandgranaten van de vijand, waarvan er een het schip doorboort en in de hut van de machinisten terechtkomt. Hier wordt de brand snel geblust door de eerste machinist.

Op dat moment vraagt KLTZ De Casembroot zich af of het niet beter zou zijn om met de stroom mee terug te keren en met het volgende tij, ook weer met de stroom mee, de gevaarlijke doortocht opnieuw te ondernemen.

De eerste machinist, Philipse, rapporteert dat hij niet meer dan 8 pond stoom kan produceren vanwege de slechte soort Japanse steenkolen, die worden gemengd met Engelse steenkolen. KLTZ De Casembroot geeft hem de opdracht om zo snel mogelijk de Engelse kolen uit het achterraum te halen en over het vuur te werpen. Daarna duurt het niet lang totdat de stoom tot 12 à 13 pond⁶ oploopt.

³ 41,64 (42) meter

⁴ Ongeveer 10 meter

⁵ Een kopie van de brief rust in de collectie van het NIMH, Aldus een artikel van Alan Lemmers: "Op dat verschrikkelijke oogenblik" in de Zeespiegel (2020, NIMH)

⁶ Ongeveer 1 bar

De aanwezigheid van KLTZ De Casembroot in de kuilbatterij stimuleert de bemanning om met moed en volharding het geschut te blijven bedienen. Door rondvliegend hout en

W.J.C. ridder Huyssen van Kattendijke,
Minister van Marine 1861 – 1866

ijzeren splinters worden KLTZ De Casembroot en adelborst Wissel 'ligtelijk gewond' wat De Casembroot doet besluiten, mede dankzij het moedige optreden van officieren en manschappen, om al vurende de doortocht naar de binnenzee te forceren.

KLTZ De Casembroot is zich ervan bewust dat hij de inzet en de goede geest van de manschappen tekort zou doen met een tijdelijke terugkeer van de Medusa, zeker nu de ketels genoeg stoom produceren.

Wanneer Zr. Ms. Medusa de straat doorstoomt wordt zij onder vuur genomen door zeven landbatterijen en een kruisvuur van drie batterijen. Om half negen worden de laatste schoten door Zr. Ms. Medusa beantwoord en houdt de vijand op met vuren. Na anderhalf uur heeft het schip, ondanks de sterke stroom en zware beschietingen, de binnenzee weten te bereiken. Het is bijna onbegrijpelijk en een wonder dat er zo weinig gesneuvelden zijn gevallen bij dit zo betrekkelijk op korte afstand doorgestane batterijenvuur.

De gesneuvelden zijn:

Matroos 1ste klasse A. Cornelis
Matroos 3de klasse H. Van Eeuwen
Matroos 3de klasse T.A. de Koning
Matroos 3de klasse J. Keijzer

Zodra Zr. Ms. Medusa is aangekomen in de binnenzee laat KLTZ De Casembroot de officieren en equipage op het dek komen om hen allen geluk te wensen met de uitslag van dit gevecht en betuigt zijn tevredenheid over hun dappere en manmoedig gedrag en verzekert hen dat hij Zijne Excellentie de Minister van Marine en de Schout-bij-Nacht May zal rapporteren over de uitmuntende geest en dapperheid van de officieren, adelborsten, onderofficieren en manschappen, waardoor de Medusa voor een wissen

ondergang is behoed. Allen mogen trots zijn de eer van het vaderland te hebben gehandhaafd, en de Koning dit gedrag naar waarde zal belonen.

Ook de Officier van Gezondheid, C.F.T. Hommel, heeft zich tijdens het gevecht bijzonder onderscheiden en heeft zijn handen vol aan het verbinden van de gewonden. Hij wordt bijgestaan door de uitmuntende oude ziekenoppasser Guijken.

Zij weten de zwaargewonde inlandse matroos Kerto Troeno, getroffen door een eikenhouten splinter van een halve el lengte door beide kaken, weer te genezen.

KLTZ De Casembroot maakt ook melding van het optreden van de hofmeester de Wringer die bij aanvang van het gevecht de Consul-Generaal een kopje thee kwam brengen en vervolgens aan de slag ging bij de kardoeshalers⁷.

In samenspraak met de Consul-Generaal besluit KLTZ De Casembroot om de reis naar Yokohama via het Bungo kanaal te vervolgen, mede gezien de politieke gezindheid van Japan, om zo bij een passage van het Kino kanaal de vijandelijkheden van de Japanse batterijen te vermijden.

Tijdens de tocht naar het Bungo kanaal laat De Casembroot de lijken van de gesneuvelden in gereedheid brengen om tegen zonsondergang met de gebruikelijke plechtigheid, in hun hangmatten genaaid, te worden overboord gezet, voorafgegaan door een welgemeend gebed en dankzegging tot de Allerhoogste.

KLTZ De Casembroot roemt de oude geest van onze voorvaders bij het Nederlandse volk, in ogenblikken van groot gevaar, en waar het onze vlag geldt, die nog niet is uitgedoofd; en mocht onze Vaderlandse bodem, door overmacht bedreigd, in gevaar komen dan lopen wij, als krijgshaftig volk, niet achter bij andere naties.

Hij laat ook weten dat de Japanners, hoewel zeer bedreven in het behandelen van hun zwaar geschut, hierin achterstaan bij Europese natien, anders ware de Medusa in den grond geboord geworden.

Op 16 juli 1863 wordt op de hoogte van kaap Idsu het Franse Admiraalschip *Semiramis* waargenomen. Vanaf dit fregat wordt een sloep met een officier naar de Medusa gezonden, die vanwege de hoge zee op afstand van boord de dépêches voor de Franse Admiraal overneemt. KLTZ De Casembroot maakt van deze gelegenheid gebruik om aan de Franse officier het gebeurde bij Simonoseki mee te delen. De Franse officier antwoordt daarop dat de *Semiramis* en de *Tancrède* op weg zijn naar Simonoseki om 'den hoon aan de Fransche vlag aangedaan, door het verraderlijk vuren op de ongewapende kleine *Kien-Chan*', te wreken.

⁷ Scheepsjongen die belast is met het halen van kardoezen (houder of zak voor de kruittlading) uit de kruittkamer en daarvoor heen en weer door de batterij moet lopen.

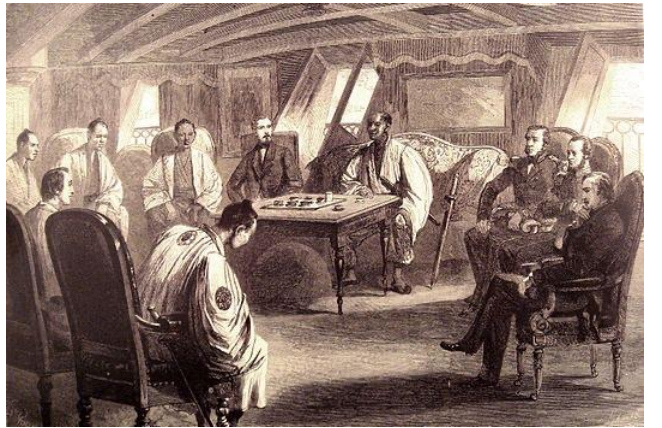
Daar de voorraad steenkolen bijna is verbruikt, betreurt KLTZ De Casembroot het bijzonder dat hij niet aan deze door de Fransen voorgenomen operatie kan deelnemen en arriveert op 17 juli op de rede van Yokohama. De begroeting vanaf de Engelse vloot is sensationeel en wordt de Medusa door alle autoriteiten van de verschillende mogendheden bezocht om hun bewondering te betuigen over de wonderbaarlijke afloop van het gevecht.

Na de Consul-Generaal te hebben ontscheept brengt KLTZ De Casembroot een bezoek aan de Engelse Admiraal met de mededeling dat hij hoopt de Medusa binnen acht dagen weer gereed te hebben en zo nodig vier van zijn schepen met de Medusa een toereikende macht zouden uitmaken om alle batterijen in de straat van Simonoseki te vernietigen. De Admiraal belooft dit voorstel in overweging te nemen.

Op de avond van de 19de juli arriveert het Amerikaanse stoomkorvet *Wyoming* op de rede van Yokohama, nadat het een half uur slaags is geweest in de straat van Simonoseki en moest terugkeren met verlies van vijf doden en 7 gewonden.

Op 20 juli ontvangt De Casembroot de Minister van Frankrijk en de Engelse Chargé d'Affaires die hun gelukwensen overbrengen in verband met de behouden en roemrijke terugkomst van de Medusa.

Dan arriveert op de 24ste juli de Franse Schout-bij-Nacht Jaurès met de *Semiramis* op de rede. Hij had 250 man infanterie (*Chasseurs d'Afrique*) doen landen aan de noord-oostzijde van de straat van Simonoseki, enige dorpen verbrand en een batterij van vijf stukken vernageld. KLTZ De Casembroot heeft de Admiraal direct met de afloop van dit wapenfeit gelukgewenst.

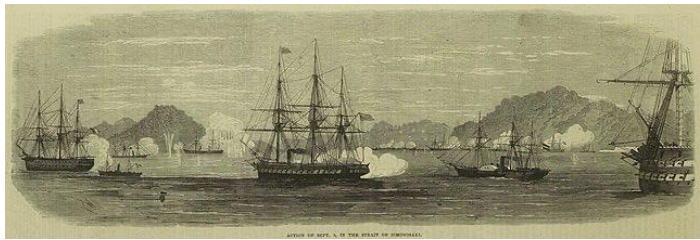

Conferentie op de Semiramis op 2 juli 1863, KLTZ De Casembroot is hierbij niet aanwezig.

Er volgen een aantal conferenties waaraan representanten van Engeland, Frankrijk, de Verenigde Staten en Nederland deelnemen. Besloten wordt om militaire maatregelen te nemen om de straat van Simonoseki te heropenen en ook de Taykoen aan te schrijven om te vragen of hij ook voornemens is hetzelfde te doen. Men zou het antwoord van de Taykoen afwachten met de achterliggende gedachte de Taykoen de keus te laten om de vorst van Nagato te bestraffen en de straat van Simonoseki te heropenen. Dit besluit hield wel in dat er onmogelijk militaire maatregelen genomen konden worden.

KLTZ De Casembroot twijfelde aan dit besluit omdat hij bekend was met de langwijligheid van de Taykoen, wat de vorst van Nagato de gelegenheid zou geven om zijn batterijen te herstellen en misschien aanzienlijk zou kunnen vermeerderen.

In de periode van 30 juli tot en met 9 augustus arriveren het Amerikaanse zeilfregat *Jamestown* en het Pruisische fregat *Gazelle*.

De Euryalus in 1864 met de vlag van Sir A. Kuper in top

Op 6 augustus vertrekken de Engelse oorlogsschepen *Euryalus*, *Pearl*, *Perseus*, *Argus*, *Race-horse*, *Coquette*, *Ringdove* en een gunboat, onder bevel van Admiraal Kuper met bestemming de baai van Kago-sima, om de vorst van Satsuma door een militaire demonstratie te bewegen de moordenaars van Mr. Richardson uit te leveren en de nodige schadevergoeding te betalen. Het eskader raakt slaags met de batterijen van Kago-sima tijdens een zware storm. Op 22 augustus keert het eskader terug met verlies van 16 doden en 47 gewonden.

Tijdens het verblijf in de baai van Yokohama worden de manschappen dagelijks geoefend en ontvangt KLTZ De Casembroot het bericht dat Zr. Ms. schroefstoomschip *Djambi* waarschijnlijk in november in de Japanse wateren zal komen.

Korvet Zr. Ms. Djambi (1860-1874)

In overleg met de Consul-Generaal wordt in Yokohama een gebouw gehuurd 'ter kasernering' van 40 man mariniers en matrozen, onder bevel van een Ltz2 en twee adelborsten. Zij worden voorzien van landingsgeschut waarmee zij zich eventueel bij een aanval kunnen aansluiten bij de Fransen en de Engelsen.

Yokohama is inmiddels in staat van verdediging gesteld, wat een schouwspel van militaire drukte laat zien, opgevoerd door de aanwezige soldaten en matrozen uit Engeland, Frankrijk, Pruisen en Nederland, waarbij 24 schepen op de rede liggen om de Japanners te overtuigen dat het de Mogendheden ernst is om het gesloten traktaat met Japan met kracht te handhaven.

Op 13 oktober 1863 wordt er in de omgeving van Yokohama een Franse Luitenant vermoord. KLTZ De Casembroot gaat persoonlijk polshoogte nemen op de plek des onheils, een half uur gaans van de stad. Luitenant Camus (*Chasseurs d'Afrique*) was verraderlijk van achteren aangevallen en vreselijk verminkt. Op een draagbaar wordt het lichaam onder begeleiding van een vijftigtal Heeren naar de Franse legatie gedragen en daar neergezet.

Ter voorkoming van een bloedige wraakactie op de Japanse bevolking, worden de Franse soldaten voorlopig in de kazerne geconsigneerd.

Les Chasseurs d'Afrique, 1860 - 1870

De Japanse regering betuigt haar leedwezen en laat weten dat de moordenaars zullen worden uitgeleverd. Zij worden echter nooit gevonden. Later schijnt de Japanse regering toch ongerust te worden over de indruk die deze moord bij Keizer Karel Lodewijk Napoleon (III) Bonaparte heeft gemaakt en besluit een gezantschap naar Parijs te sturen om namens de Taykoen hun leedwezen te betuigen.

Karel Lodewijk Napoleon (III) Bonaparte, 1808 - 1873
Keizer van 1852 tot 1870 (Franz Xaver Winterhalter)

Enkele dagen na het tragische gebeuren laat de Consul-Generaal De Graeff van Polsbroek weten dat hij, de Amerikaanse Minister en De Casembroot waren uitgenodigd om op 26 oktober 1863 aanwezig te zijn bij een conferentie te Yeddo, georganiseerd door de Gorogio. Zr. Ms. Medusa stoomt met aan boord de Amerikaanse Minister, Generaal Pruijn en de Consul-Generaal naar de rede van Yeddo.

Wordt vervolgd

Jacob Binckes 1637 – 1677
Commandeur bij de Admiraliteit van Amsterdam

In het jaar van de Tweede Engelse Oorlog (1665) komt zijn naam al voor in de archieven van admiraliteit, wanneer hij na de dramatische slag bij Lowestoft het bevel krijgt over het schip 'Schager Roos'

Jacob Binckes (Benckes) wordt geboren te Koudum in 1637 als zoon van Bincke Binckes, Burgemeester van Stavoren. Koudum is een dorp met een relatief grote schippersgemeenschap met ongeveer veertig koopvaardischippers. Bijna de helft van deze vloot behoort toe tot de familie Binckes, leverancier van vele schippers die hoofdzakelijk bezig waren met de houtvaart vanuit Noorwegen. Jacob zelf was schipper van een fluitschip, de 'Gauwe Valck', van 122 voet, ongeveer 40 meter lang, waarop hij als 18-jarige in 1656 al naar Archangelsk voer.

Jacob Binckes door Nicolaas Maes

De overstap naar de Admiraliteit van Amsterdam zal niemand hebben verbaasd. Van de vier broers die hij had is er een, Joucke, bewindhebber geweest bij de VOC, kamer Amsterdam. Haytje werd onder-equipagemeester, belast

met het uitrusten van de schepen voor de Admiraliteit van Amsterdam. Poppe werd zeeofficier bij de Admiraliteit van Amsterdam en vocht in 1653 mee in de Slag bij Terheyde.

Na de Slag bij Lowestoft, onder Luitenant-Admiraal Jacob van Wassenaar, zien wij Jacob Binckes terug in het eskader van Cornelis Tromp in 1666 en bij de Tocht naar Chatham in 1667 op het schip de 'Essen' onder Luitenant-Admiraal Willem Joseph van Ghent. In 1670 neemt hij onder leiding van deze bevelhebber ook deel aan een expeditie tegen Barbarijse kapers rond de Straat van Gibraltar. In dat jaar wordt hij ook begiftigd met een gouden keten en een gedenkpenning ter waarde van 500 gulden, wegens beleid en moed in het vernielen van een kaper van Salee.

David Vlugh

Het Rampjaar 1672 was voor Jacob Binckes ook geen jaar om met plezier op terug te kijken. Tijdens de Slag bij Solebay, in juni van dat jaar, werd hij als commandant van een van de grotere schepen van de Admiraliteit van Amsterdam door de orangist Schout-bij-Nacht Jan den Haen om politieke redenen beschuldigd van lafheid tijdens de laatste slag. Tezamen met vier andere officieren, waaronder Volckert Schram en David Vlugh, werd hij echter door de Krijgsraad van alle blaam gezuiverd. Aan het eind van het jaar vertrok hij weer om een aantal schepen van de VOC te begeleiden om vervolgens onder Spaans gezag de Zilvervloot uit Cuba te konvooieren naar Cádiz.

Op 16 april 1673 wordt Jacob Binckes tezamen met zijn collega's Anske Fockes van Warns, Nicolaes Jansz Boes van Edam en Abraham Ferdinand van Zijl, van Benschop, naar West-Indië gedirigeerd voor een expeditie tegen de Engelse en Franse bezittingen aldaar. Ter hoogte van Martinique sluit in juni een Zeeuws eskader onder bevel van Cornelis Evertsen de Jongste bij hen aan. Dit eskader had al eerder pogingen ondernomen tegen de Engelse en Franse overheersing van de West-Indische eilanden maar was daar niet in geslaagd. Met het samengestelde eskader weten zij uiteindelijk in augustus 1673 Sint-Eustatius en Nieuw-Nederland te heroveren op de Engelsen en brengen een

zware slag toe aan de Engelse tabaksvloot in Virginia en dito visserijvloot op Newfoundland.

Vervolgens wenden zij de steven naar New York, vroeger Nieuw-Nederland, om daar de vroegere Nederlandse nederzetting te heroveren. Het eskader vaart de Manhattan-rivier op, verovert het kasteel en neemt op 20 september 1673 Nieuw-Amsterdam in en neemt het gehele gebied in. New York wordt Nieuw-Oranje en het kasteel wordt vernoemd naar Willem Hendrik.

Negen jaar eerder had Pieter Stuyvesant Nieuw-Nederland gedwongen moeten afstaan aan een Engels eskader (1664) in opdracht van James Stuart, Hertog van York (New York)

Jacob Binckes en Cornelis Evertsen de Jonge laten Nieuw-Nederland achter onder bevel van Kapitein Anthonij Colver en zeilen weer richting Europa waar zij op 20 december 1673 in Cádiz arriveren om vervolgens op 1 juli 1674 in Amsterdam aan te komen.

Nieuw-Nederland met Nieuw-Amsterdam

Op 19 februari 1674, bij de Vrede van Westminster, aan het einde van de Derde Engels-Nederlandse Oorlog, wordt definitief afgesproken dat Nieuw-Nederland wordt toegewezen aan de Engelsen en Sint-Eustatius, Tobago en Suriname aan Nederland.

Cornelis Evertsen de Jongste

Bij terugkomst worden beide commandeurs met lof en roem overladen, maar de Zeeuwse Admiraliteit heeft geen goed woord over voor Cornelis Evertsen de Jongste en roepen

hem ter verantwoording. Zijn gemeenschappelijk handelen met Jacob Binckes zou de belangen van Zeeland hebben geschaad. Het heeft uiteindelijk voor Evertsen geen nadelige gevolgen opgeleverd en in 1688 voert hij het bevel over de vloot die Willem III naar Engeland zal overbrengen.

Binckes daarentegen wordt door de Admiraliteit van Amsterdam beloond met een geschenk in zilverwerk, ter waarde van 630 gulden.

Maar, ook toen werd er al een politiek spelletje gespeeld, waarbij het bestuur van Amsterdam zich niet als initiatiefnemer van de expeditie wilde profileren in de richting van Engeland. De middenstand in de hoofdstad wilde vrede met Engeland en daarom ging de eer niet naar Jacob Binckes, maar naar Cornelis Evertsen de Jongste van de Zeeuwse Admiraliteit.

Ook Jacob Binckes krijgt de waardering die hem toekomt. Prins Willem III (Willem Hendrik van Oranje, stadhouder-koning Willem III) geeft in 1675 persoonlijk de opdracht aan Binckes om de koning van Denemarken te ondersteunen tegen Zweden.

Voor de Nederlandse koopvaardij is de Sont namelijk de levensader, dus moet de doorvaart worden veiliggesteld. Vervolgens wordt Binckes in 1676 voor een expeditie tegen de Fransen als bevelhebber van een groot eskader naar West-Indië gestuurd en veroverd daar de hoofdstad van Guyana, Cayenne, een aantal Franse eilanden en Tobago (Tabago of Nieuw-Walcheren). Hier laat Jacob Binckes een fort bouwen, Sterrenschans, en wordt de bemanning zwaar geteisterd door tropische ziekten.

Prins van Oranje, Prins Willem III (1650 – 1702)

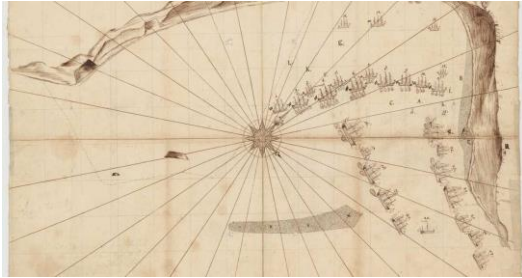
De tropische ziekten waren niet de oorzaak van het vroegtijdig overlijden van Jacob Binckes. De verovering van Tobago was in het verkeerde keelgat van Lodewijk XIV geschoten en hij had onder leiding van Jean d'Estrées een sterk eskader naar de West gestuurd. De Nederlanders hadden zich echter goed verschanst in de Rodeklip Baay, Rokley Bay en het fort was zwaar bewapend en onneembaar voor de Franse troepen die over land aanvielen. De baai was

afgesloten door Nederlandse schepen die in kiellinie lagen en met de flank naar de ingang van de baai waren gericht.

Dan volgt een van de meest dramatische en gruwelijke gevechten uit de geschiedenis van het Nederlandse Zeewezen, de Eerste Slag bij Tobago van 3 tot en met 12 maart 1677.

D'Estrées besluit om met al zijn schepen de Rodeklip Baay voor de wind in te zeilen en een veroveringspoging uit te voeren op de Nederlandse kolonie Nieuw-Walcheren op Tobago voor de kust van Venezuela. Deze strijd wordt gekenmerkt door de grote verliezen aan beide zijden, van manschappen en materieel, waarbij Jean d'Estrées zich ternauwernood uit deze bloedige strijd weet terug te trekken.

Commandeur Jacob Binckes, bijgestaan door kapitein Roemer Viacq, weet een strategische overwinning te behalen op de Fransen met behoud van het eiland en het fort.

Kaart van zeegevecht tussen de Fransen en Nederlanders in de Rodeklip Baay bij Tobago op 3 maart 1677

Helaas blijft versterking vanuit Nederland achterwege. Voor d'Estrées wordt vanuit Frankrijk wel voor versterking gezorgd. Hierdoor wordt het voor hem mogelijk om in december 1677 met een groot eskader bij Tobago een aanval in te zetten op de Nederlandse nederzetting. Hierbij wordt het kruithuis door een mortiergranaat geraakt en wordt deze voltreffer niet overleefd door Jacob Binckes, Bevelhebber Jr. Pieter de Montigny de Garges en driehonderd medestrijders.

Jacob Binckes liet: 'nalatende aan het vaderland een sucht tot zijn persoon, voor sich selfs een onsterffelijken naam en voor zijn Bruyd eenige middelen tot vergoeding van haar verlies in tranen'. De bruid was Ingena Rotterdam, overleden te Amsterdam in 1704.

Ingena Rotterdam (Nicolaas Maes)

Valentijns cadeautje, Marine museum heeft de Bronze award gewonnen.

Vandaag werden de awards voor het “Het Leukste uitje van Nood-Holland” uitgereikt. Het Marinemuseum heeft de bronze award in ontvangst mogen nemen, en daar is het supertrots op.

Sinds 2010 organiseert de ANWB de verkiezing van het “Leukste Uitje van Nederland”. Maar liefst 96.000 stemmen zijn uitgebracht op de genomineerde uitjes, zowel landelijk niveau als per provincie.

ANWB-leden hebben tijdens de verkiezing gestemd op het uitje wat zij het meeste waarderen.

Belangrijke aspecten

Uit onderzoek van de ANWB blijkt dat een groot deel van de Nederlanders een uitje in eigen provincie belangrijk (46%) vindt.

Voor entree wil de helft van de bezoekers 20 euro uitgeven en bijna een derde betaalt tot 50 euro per persoon.

Wel willen bezoekers minder betalen voor parkeren. Tickets worden grotendeels vooraf gekocht en ticketacties en aanbiedingen blijven populair (52%)

(Tweede van links) nam Henriette van der Leij de award in ontvangst.

Het IJsselmeerflottielje

Oktober 1939 – 15 mei 1940

In de meidagen van 1940, het begin van de Tweede Wereldoorlog, was in het IJsselmeer een vlootverband van de Koninklijke Marine actief om een eventuele Duitse invasie in Noord-Holland via het IJsselmeer of een landing achter de stelling Kornwerderzand te voorkomen.

De flottielje was in allerijl samengesteld uit een aantal verouderde Nederlandse oorlogsschepen onder bevel van de Commandant Marine Willemsoord, Schout-bij-Nacht H. (Hoyte) Jolles (1886-1979), tevens Commandant van de Stelling Den Helder.

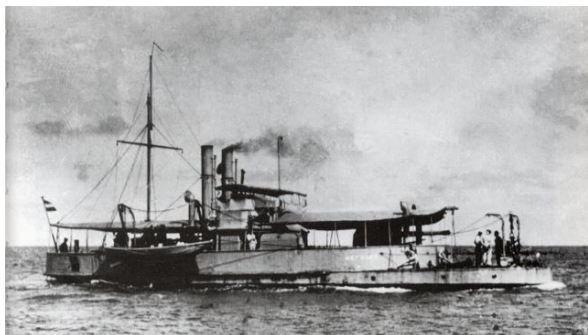

Het eerste officiële bezoek van den nieuwen Vlootvoogd,
Schout bij Nacht H. Jolles

(2e v. r.) gold het zeekamp van het N. J. V., dat te Den Oever gehouden wordt en waarvoor de Marine Hr. Ms. Wachtschip „Buffel” als logementsschip ter beschikking had gesteld.

SBN Jolles was op zijn beurt rechtstreeks ondergeschikt aan de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht (OLZ) Generaal I.H. Reynders, welke functie per 6 februari 1940 werd overgenomen door Generaal H.G. Winkelman.

Gedurende de mobilisatie in 1939 bleek al dat de KM onvoldoende was uitgerust om een Duitse inval te pareren. Vijfenzeventig procent van de schepen bevond zich in Nederlands-Indië en de schepen in

Hr. Ms. Hefring (1880)

Nederland waren sterk verouderd, wat inhield dat op dat moment slechts één oorlogsschip beschikbaar was. In dit geval een schip uit 1880, de rivierkanonneerboot Hr. Ms. Hefring.

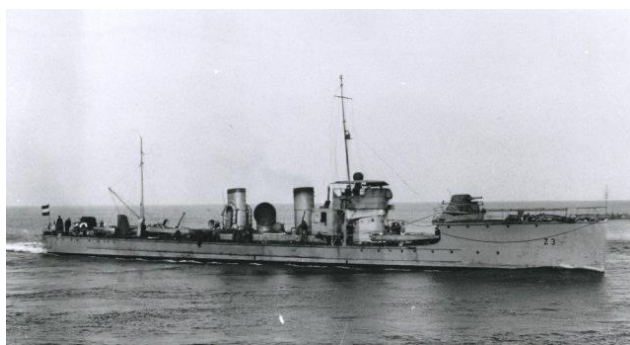
De commandant van het IJsselmeer flottielje was Ltz 1 A. van Strien bevond zich aan boord van Hr. Ms. Hefring, op dat moment dus het vlaggenschip en gestationeerd in Enkhuizen.

Assistentie liet niet lang op zich wachten en bestond in eerste instantie uit een aantal sleepbootjes die werden gebruikt in de Amsterdamse grachten, ook wel Amsterdammertjes genoemd (Woudina, Johannes, Nautica, Bastogne, Brons, Mercur, Hendrika en Patria). Het ging hier om schepen met een laag vrijboord en in principe ongeschikt om ingezet te worden in het IJsselmeer. Nadat ze waren opgeleverd aan het Vaartuigendepot Amsterdam, moest de KM concluderen dat deze slepertjes ongeschikt waren en besloot daarom om acht motorsleepboten te vorderen (ms Sija, ms Argri, ms Zeemeeuw, ms Tema, ms Oranje, ms Nellie, ms Albatros en ms Adwill II). De Amsterdammertjes werden geretourneerd aan hun eigenaren en de grotere motorsleepboten, die in twee groepen werden geleverd, werden voorzien van drie mitrailleurposities van 7,7mm per groep.

Ms. Albatros

Op 9 april 1940 werd het IJsselmeer flottielje versterkt met de torpedoboot Z-3 (1920) en de kanonneerboot Hr. Ms. Friso (1915)

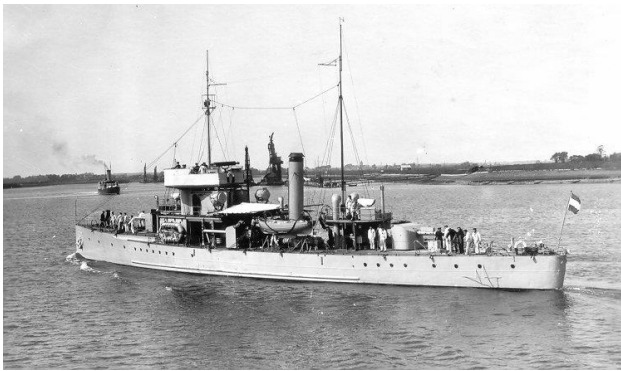

Hr. Ms. Z-3 (1920)

Hr. Ms. Hefring werd uiteindelijk als drijvende batterij naar Durgerdam gedirigeerd en nam positie in achter de versperring van elf afgezonken schepen, in het Buiten-IJ aangelegd door het Korps Torpedisten. Een en ander betekende dat de Hefring geen vlaggenschip meer was en de commandant van de flottielje moest overstappen op een van de motorsleepboten, de Oranje.

Op 10 mei 1940, toen de Duitsers Nederland binnenvielen, werd de kanonneerboot Hr. Ms. Brinio, een zusterschip van Hr. Ms. Friso, bij Den Oever doorgeschut ter ondersteuning van het IJsselmeer flottielje. Twee dagen later, op 12 mei 1940, werd ook de Divisie Mijnenvegers I naar het IJsselmeer gedirigeerd. Deze divisie bestond uit de moderne stalen mijnenvegers Hr. Ms. Abraham van der Hulst en Hr. Ms. Pieter Florisz.

Hr. Ms. Friso (1915)

Als commandant tot verdediging van het IJsselmeer werd per diezelfde datum de reservist Schout-bij-Nacht E.A. Vreede aangesteld, onder commando van de Commandant Marine Willemsoord. Deze benoeming lag ten grondslag aan de bondgenootschappelijke afspraken die waren gemaakt met de Fransen en de Britten, en de KM ging ervanuit dat er drie Franse chasseurs (kanonneerboten met geringe diepgang) en een negental Franse en zes Britse Motortorpedoboten (MTB's) ter ondersteuning gestuurd zouden worden. De hulp bleef echter beperkt tot drie Britse MTB's onder bevel van Lieutenant Commander A.B. Cole, die op 12 mei via IJmuiden richting IJsselmeer voeren om daar op 13 mei in Enkhuizen te arriveren, waar Schout-bij-Nacht de Vreede zijn hoofdkwartier had gevestigd.

De hulp van de drie Britse MTB's duurde echter niet lang. Reeds de volgende ochtend kreeg de commandant van de 3rd MTB Flotilla de opdracht van Commander Goodenough, bevelhebber van een Brits demolition-team om direct het IJsselmeer via het Noordzeekanaal te verlaten en naar IJmuiden te varen, om terug te keren naar Engeland. Dit, omdat Goodenough de opdracht had gekregen om de sluisen bij IJmuiden op te blazen.

Ondanks het feit dat de drie MTB's tijdens hun terugtocht werden aangevallen door drie Duitse vliegtuigen, wisten zij de aanval af te slaan (waarbij een vliegtuig werd neergeschoten) en tijdens de nacht de overtocht naar Engeland succesvol te volbrengen.

Britse MTB op het IJsselmeer

Op de 14^e mei arriveerde Hr. Ms. Freyr in Amsterdam om net als haar zusterschip Hr. Ms. Hefring als drijvende batterij dienst te doen ter verdediging van het Buiten-IJ. Dit schip was ingedeeld bij de Onderzoekings- en Bewakingsdienst Bovenrivieren en lag in de Rijn bij Arnhem. De dagen hiervoor had zij deelgenomen aan verschillende gevechten bij Arnhem en Rhenen en werd uiteindelijk gesommeerd om via Wijk bij Duurstede en Vreeswijk naar Amsterdam op te stomen.

Hr. Ms. Freyr op de Waal bij Nijmegen (Stichting De Greb)

De opmars van de 1^e Kavalleriedivision in Friesland, onder commando van General-Major Feldt, kwam bij de Stelling Kornwerderzand tot stilstand vanwege hevige weerstand. De Nederlandse oorlogsschepen voerden verkenningstochten uit langs de Friese IJsselmeerhavens en werd de door de Duitsers geconfisqueerde stoomveerboot C. Bosman in Stavoren zwaar beschadigd door de 10,5 cm batterij van de Hr. Ms. Friso.

Stoomveerboot C. Bosman

Hr. Ms. Z-3 voer naar Urk en zette de evacuatie in gang van de schepen die daar nog in de haven lagen, teneinde de haven te versperren met in beslag genomen Duitse Rijnaken en drie baggerbakken.

Op 14 mei startten de Duitsers weer een bombardement op Kornwerderzand, dat door zwaar geschut van Hr. Ms. Johan Maurits van Nassau vanuit het Waddengat het zwijgen werd opgelegd. Dit deed General-Major Kurt Feldt besluiten om alsnog een aanval over het IJsselmeer in gang te zetten.

General-Major Kurt Feldt kreeg ondersteuning van de Luftwaffe die met negen JU-88 vliegtuigen de oorlogsschepen op het IJsselmeer aanvielen en onder vuur namen. Op 12 mei 1940 werd Hr. Ms. Friso door een voltreffer buiten gevecht gesteld, sloeg lek en maakte direct slagzij. De bemanning kon overstappen op Hr. Ms. Abraham van der Hulst onder luchtdekking van Hr. Ms. Pieter Florisz. Bij deze aanval kwamen drie bemanningsleden om het leven.

De plaats van Hr. Ms. Friso werd daarna ingenomen door Hr. Ms. Brinio, die echter ook onder vuur werd genomen en zwaar beschadigd werd, water maakte en met spoed naar Enkhuizen moest varen om daar noodreparaties te laten uitvoeren.

Wanneer Nederland zich op 14 mei overgeeft leidt dat tot een aantal tegenstrijdige orders aan het IJsselmeerflottielje, wat er weer toe leidt dat sommige schepen naar Enkhuizen varen en niet naar Engeland. Dit leidde er weer toe dat de bemanning van de schepen de opdracht kregen om de schepen tot zinken te brengen, waardoor het IJsselmeerflottielje een kort bestaan heeft gehad. Dat gold echter niet voor alle schepen, want door de slechte wijze waarop het afzinken was geschied konden de meeste oorlogsschepen door de Duitsers worden gelicht en in dienst van de Duitsers worden ingezet of uiteindelijk worden gesloopt. Ook de motorsleepboten werden door de Duitsers als krijgsbuit in beslag genomen en na de oorlog aan de Nederlandse Staat overgedragen.

13 en 14 mei 1940 Waddenzee

KLTZ P. Kronenberg
commandant Hr. Ms. Johan Maurits van Nassau

Hr. Ms. Johan Maurits van Nassau bij Stelling Kornwerderzand, tijdens oversteek naar Engeland op 14 mei 1940 bij Callantsoog na een luchtaanval verloren gegaan.

Motorsleepboot Zeemeeuw

Informatie uit: TracesOfWar.nl

*Foto's uit het archief van het Marine museum
of van documentatiecentrum Dukdalf*

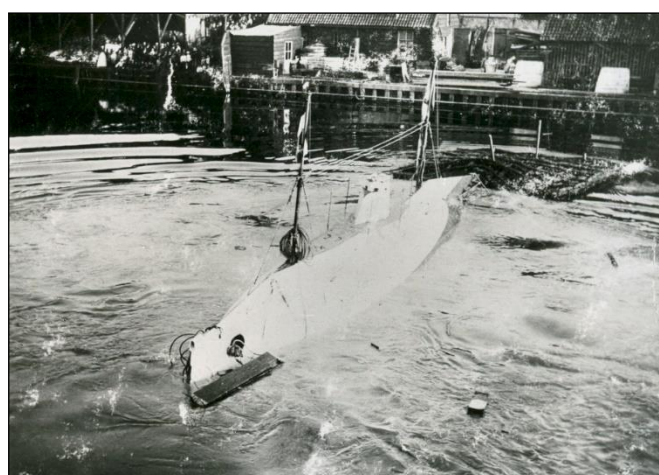

Hr.Ms. Karel Doorman in Hollandia , Nieuw Guinea in de periode augustus - september 1960.

Op de voorgrond de onderzeebootjagers Hr.Ms. Groningen en Hr. Ms. Limburg zichtbaar

*Een opname van de Corantijnrivier uit 1965.
Niet met Hr.Ms. Dubois, maar met in de verte Hr.Ms.
Luymes afgemeerd. Collectie Marinemuseum, FT01769.*

Tewaterlating van Luctor et Emergo op 8 juli 1905 te Vlissingen.

Te Vlissingen, klaar voor vertrek binnendoor naar Den Helder, begin december 1905.

De eerste heliocopter bij de Koninklijke Marine was een Amerikaanse Sikorsky S-51.

De lezing "De geheime geschiedenis van Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst" wordt gehouden op 15 april en wordt georganiseerd door de Vrienden van het Marinemuseum in samenwerking met het Marinemuseum.

Plaats:

In gebouw Dukdalf op het terrein van de voormalige Rijkswerf.

Parkeren:

Voor de Dukdalf of achter het museum.
Aanvang:

De lezing begint om 14:00 uur,
zaal open om 13:00 voor kopje koffie.

Kosten:

Donateurs:	Gratis
Introducees:	€5,00
Geïnteresseerden...	€5,00

Graag overmaken op rekeningnr.:
NL48 RABO 0330 6879 05 t.n.v.
Stichting Vrienden van het
Marinemuseum o.v.v.:
"Bosscherlezing 2023-1"

Zowel donateurs als introducees graag
aankomen vòòr 10 april 2023 via
e-mail: vrienden@marinemuseum.nl

Noot:

Wanneer introducees of
geïnteresseerden zich aankomen als
donateur (€ 17,00), dan is de toegang
tot de lezing én het museum gratis.

Voor geïnteresseerde
museumbezoekers zijn de kosten ook
€5,00
Zij melden zich aan bij een van de twee
kassa's.

"Je moet het verleden kennen, om het heden te begrijpen en zo vooruitziend vermogen te creëren"

Het bestuur van de Stichting Vrienden van het Marinemuseum heeft de auteur van het boek 'Ongekend en Onderscheidend', de geheime geschiedenis van de MIVD, Prof. Dr. Bob de Graaff, bereid gevonden om over zijn onderzoek (in opdracht van de MIVD), in de archieven van de MIVD, een lezing samen te stellen over de militaire inlichtingendienst in het algemeen maar zeker ook over de geschiedenis van de inlichtingendienst van de Koninklijke Marine, voorheen bekend als de MARID.

Velen van u zullen direct of indirect met deze dienst te maken hebben gehad, al was het aan het begin van uw carrière bij de KM in verband met het veiligheids- of antecedentenonderzoek, of, later in de tijd, vanwege operationele opdrachten.

Er komen in het boek veel
interessante onderwerpen uit het
verleden en uit het heden aanbod.

- Een onderwerp die de (oudere)
lezers zich zullen herinneren is de
Nieuw-Guinea crisis. Bijvoorbeeld de
inzet van zowel (Sovjet) Russische
als Nederlandse onderzeeboten.
En de rol van President Kennedy en
oud minister Luns. Interessant om
nu eens de "andere" kant te lezen!

- Ook de stranding van een
Nederlandse Lynx helikopter
afkomstig van de Hr. Ms. Tromp in
Libië wordt uitvoerig belicht.

Prof. dr. Bob de Graaff

Hij is profileringshoogleraar Intelligence en securitystudies bij de afdeling Geschiedenis van Internationale Betrekkingen aan de universiteit van Utrecht.

Van 2005 tot 2010 was hij al aan de “faculteit Geesteswetenschappen” verbonden als bijzonder hoogleraar Politieke en culturele reconstructie vanuit humanistisch perspectief, op een leerstoel die in het leven is geroepen door de Stichting Socrates.

Van 2007 tot 2009 was hij Nederlands eerste hoogleraar Terrorisme en contraterrorisme aan de Campus Den Haag van de Universiteit Leiden. Bob de Graaff combineerde zijn professoraat in Utrecht tot 2017 met een hoogleraarschap met dezelfde leeropdracht aan de Nederlandse Defensieacademie (NLDA) in Breda.

Sinds juli 2019 is hij volledig belast met het schrijven van een geschiedenis van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

De MIVD, het minder bekende broertje van de AIVD, maar zeker niet het onbelangrijke broertje.

De laatste jaren kwam de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst herhaaldelijk in het nieuws, bijvoorbeeld bij het referendum over de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in 2018 en bij de vrijdelde hackoperatie bij de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens in Den Haag.

Minder bekend is de honderd jaar lange geschiedenis die daaraan voorafging. In “Ongekend en onderscheidend” laat Bob de Graaff zien wanneer en hoe de dienst en zijn voorgangers sinds 1912 internationaal opereerden, zoals in de neutraliteitsperiode voorafgaand aan de Tweede

Wereldoorlog, de Koude Oorlog en de strijd tegen terrorisme in de eenentwintigste eeuw.

De inlichtingendiensten van de Landmacht, Luchtmacht en Marine opereerden na de Tweede Wereldoorlog aanvankelijk los van elkaar, maar werden eind jaren tachtig gedwongen in één dienst te gaan samenwerken.

Na een stoeve start professionaliseerde de dienst in hoog tempo en verwierf aanzien, ook bij buitenlandse partnerdiensten.

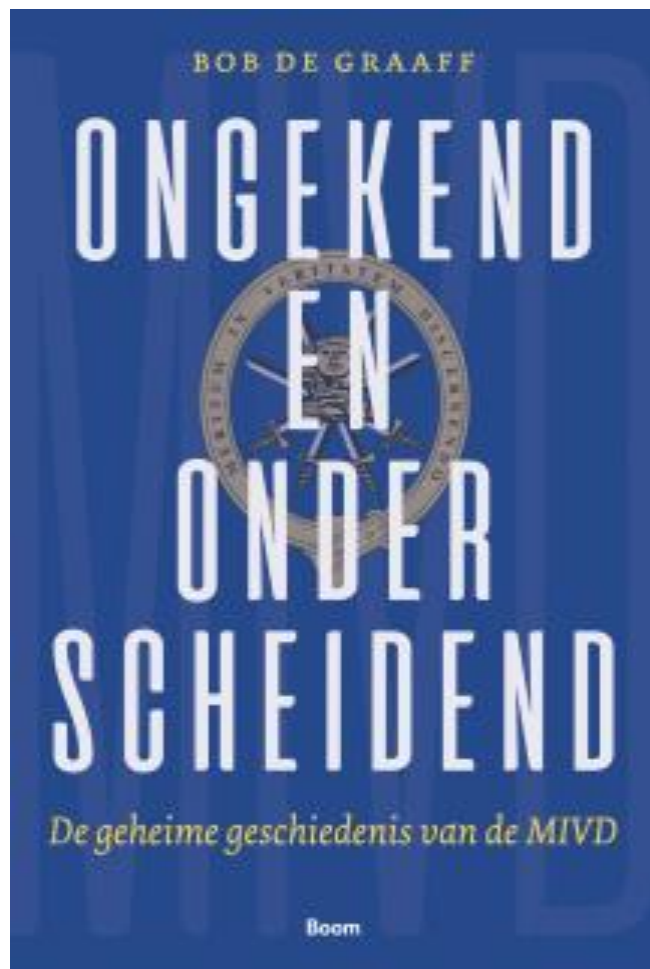
Bob de Graaff beschrijft deze ontwikkelingen aan de hand van casussen als het tegengaan van Russische spionage in Nederland en de inlichtingenondersteuning ten behoeve van de Nederlandse troepen in Afghanistan.

Na afloop van de lezing wil het bestuur de donateurs en andere geïnteresseerden in de gelegenheid stellen dit boek aan te schaffen en eventueel te laten ondertekenen.

Zij die het boek al in hun bezit hebben, kunnen het alsnog laten signeren.

De uitnodigingen naar onze donateurs worden binnenkort verstuurd.

Bij de aanmelding kunt u tevens aangeven hoeveel geïnteresseerden gasten u wilt meenemen, en wat de kosten daarvan zijn.

WORD VRIEND VAN HET MARINEMUSEUM

Het Museum

De koninklijke Marine bezit een prachtig museum, dat 60 jaar geleden is ontstaan en inmiddels is uitgegroeid tot één van de belangrijkste militaire musea in Nederland. In dit museum ervaart u op een aantrekkelijke en interactieve wijze ruim 500 jaar marine geschiedenis, met schitterende collecties. Scheepsmodellen, schilderijen, uniformen, onderscheidingstekens, wapens en uiteraard schepen; alle facetten van de marine komen uitgebreid aan bod.

Een 'must' voor jong en oud

Het Marinemuseum biedt op interactieve wijze een inkijk in onze maritieme geschiedenis. Leuk voor jong en oud! Of het nu gaat om museumschepen, waaronder de onderzeeboot Tonijn, het brughuis van het fregat ex Hr.Ms. De Ruyter, of de prachtige tentoonstellingen. Het zijn allemaal op zichzelf staande onderdelen, die de moeite van een of meerdere bezoeken méér dan waard zijn.

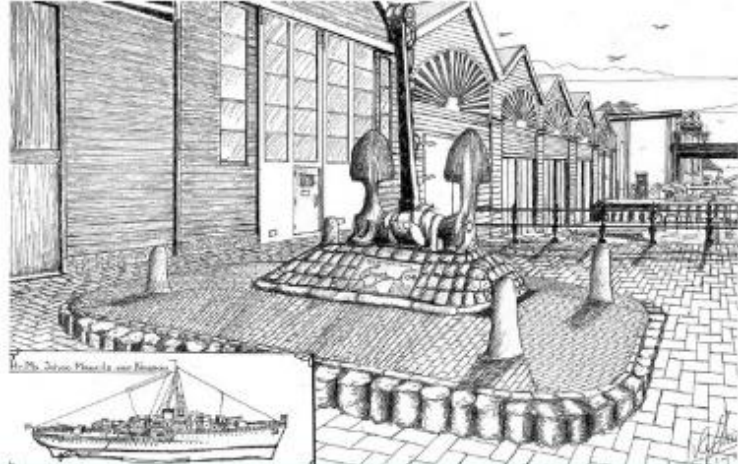
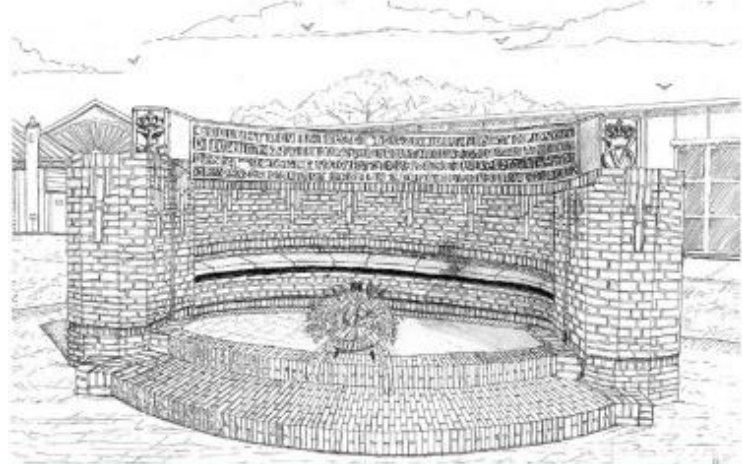
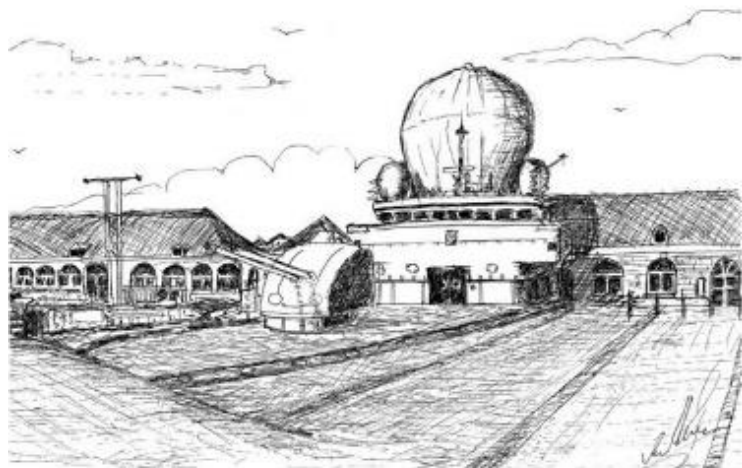
De Stichting

We hebben de Stichting Vrienden van het Marinemuseum onder meer opgericht om donateurs de mogelijkheid te bieden het Marinemuseum op actieve wijze te ondersteunen. Daarvoor krijgen zij bijzondere privileges, waaronder vrije toegang tot het museum, lezingen en activiteiten van de stichting.

U wordt donateur door een e-mail te sturen met uw naam, adres, telefoonnummer en donateur-wens aan:
vrienden@marinemuseum.nl

De Nieuwsbrief had haar eerste editie in 2004 als mededingsblad naar vrienden en donateurs. Vanaf 2006 was de nieuwsbrief ook het informerende orgaan met veel verhalen.

Eerder was de Postboei sinds 1991 het informatieblad naar donateurs en vrienden van het Marinemuseum. Vanaf september 2021 is de nieuwsbrief weer 'Postboei'.

Deze Postboei is een uitgave van de Stichting Vrienden van het Marinemuseum

Postadres:
Stg. Vrienden v/h Marinemuseum
p/a Marinemuseum
Postbus 10000
1780 CA Den Helder

E-mailadres: vrienden@marinemuseum.nl

Reproductie van (delen van) deze Postboei is alleen toegestaan met toestemming van de redactie